

LIBRIS

We know
books

**ÎNDRUMĂRI PASTORALE
PENTRU
TAINA SFÂNTULUI BOTEZ**

Lucrare tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte
CALINIC
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

Editura Crimca
Suceava, 2023

Taina Sfântului Botez – o sinteză pe înțelesul tuturor	5
Rânduiala slujbei Botezului și Mirungerii	21
1. Rânduiala premergătoare (introductivă), cu rol pregătitor	22
2. Rânduiala Botezului	24
3. Rânduiala Mirungerii	28
Repere biblice nou-testamentare privind Taina Sfântului Botez	33
Importanța Botezului pentru mântuire din perspectiva Sfinților Părinți	47
I. Învățătura Părinților Bisericii despre Taina Sfântului Botez în primele trei secole	47
II. Învățătura Părinților Bisericii despre Taina Sfântului Botez după secolul al III-lea	51
Botezul copiilor în istoria Bisericii	57
Pedobaptismul în epoca apostolică	60
Pedobaptismul în primele veacuri	63
Instituția bisericească a nașiei la botez: repere canonice și liturgice	73
Elemente liturgice și organizatorice legate de slujba Tainei Sfântului Botez	89
TAINA SFÂNTULUI BOTEZ	119

TAINA SFÂNTULUI
BOTEZ – O SINTEZĂ PE
ÎNȚELESUL TUTUROR

† Calinic

Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

Taina Sfântului Botez este ușa de intrare în Împărăția lui Dumnezeu, care vizează iertarea păcatului strămoșesc, nu însă și a urmărilor acestuia: înclinația spre rău, slăbirea voinței și pofta inimii, suferințele, bolile și moartea. În cazul celor ce se botează mai târziu, prin primirea Tainei Sfântului Botez, păcatele lor se prescriu. Și acum ce mai aștepți? L-a întrebat Anania pe Saul. „Scoală-te, primește Botezul și spală-te de păcatele tale, chemând numele Domnului” (*Faptele Sfinților Apostoli* 22, 16; 3, 19).

În Vechiul Testament, tăierea împrejur sau circumcizia, dincolo de faptul că era semnul văzut al legământului pe care Dumnezeu îl încheiase cu Avraam și cu urmașii acestuia, din neam în neam (*Facerea* 17, 10), era o prefigurare a Tainei Sfântului Botez (*Coloseni* 2, 11). Desigur,

circumcizia împlinindu-și rostul în Hristos, nu a mai fost nevoie ca oamenii să se taie împrejur, ci doar să se boteze în numele Preasfintei Treimi. În acest sens, Mântuitorul Iisus Hristos, după Învierea Sa din morți, Și-a trimis apostolii și, prin ei, pe episcopi și pe preoți, ca urmași ai acestora, zicându-le: „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh” (*Matei 28, 19*). Deci Biserica a primit de la Însuși Hristos Domnul porunca de a boteza. Prin Botez, cel ce mărturisește, direct sau prin martori – după modelul Moise, care își transmitea dispozițiile prin Aaron, fratele său –, credința în Hristos Domnul se îmbracă cu lumina lui Hristos, după cuvântul care zice: „Câți în Hristos v-ați botezat în Hristos v-ați și îmbrăcat” (*cf. Galateni 3, 27*). Am putea spune că Botezul este certificatul de naștere spirituală prin care devenim fii ai Bisericii lui Hristos, ai Împărăției lui Dumnezeu și, implicit, ai lui Dumnezeu după har. De acest adevăr suntem încredințați de Însuși Mântuitorul Iisus Hristos, Cel Care a instituit Taina Sfântului Botez, anticipată, de altfel, de Dumnezeu prin profetul Zaharia,

care zice: „În vremea aceea va fi un izvor cu apă curgătoare pentru casa lui David și pentru locuitorii Ierusalimului, pentru curățarea de păcat și de orice altă întinare” (*Zaharia* 13, 1). „Curățarea de păcat și de orice altă întinare” despre care vorbește profetul anticipează Taina Sfântului Botez, inclusiv a pruncilor, prin care cel botezat devine „fiu al lui Dumnezeu după har” (*Ioan* 1, 12-13). Botezul pruncilor este o necesitate, pentru că trag după ei păcatul strămoșesc. În acest sens, Hristos, în convorbirea Lui cu Nicodim, a zis: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu” (*Ioan* 3, 5). Acest „cineva” îi include și pe prunci.

Sf. Apostol Pavel întărește afirmația, spunând celor din Roma: „Și, precum printr-un om a intrat păcatul în lume și, prin păcat, moartea, așa moartea a trecut la toți oamenii, prin acela în care toți au păcătuțit” (*Romani* 5, 12). Acest „toți” cuprinde, deopotrivă, și pe pruncii care s-au născut în păcat, după cuvântul psalmistului, care zice: „În păcate m-a născut maica mea” (*Psalmi* 50, 6). De aceea, pruncii erau botezați și în perioada primară a Bisericii

(a se vedea *Faptele Sfinților Apostoli* 16, 15; 16, 33; *1 Corinteni* 1, 14; 1, 16).

Că pruncii nu pot fi responsabili de primirea acestei taine spirituale – cum, de altfel, nu au fost responsabili nici de nașterea lor – este adevărat. Dar aceasta nu înseamnă că ei nu trebuie să fie botezați. Este știut faptul că pruncii evreilor, cei de parte bărbătească, care nu se tăiau împrejur în ziua a opta, erau stârpiți din popor (*Facerea* 17, 14). Or, Biserica nu a recurs la astfel de practici radicale/inumane, ci a rânduit nași care rostesc *Simbolul credinței*, devenind garanți spirituali ai celui botezat, după modelul sutașului din Capernaum sau cel al femeii din Canaan, pentru credința cărora le-au fost vindicate slujnica, respectiv fiica; sau al lui Iair din Capernaum, sau al văduvei din Nain, pentru credința cărora le-au fost înviați copiii. Or, prin primirea Tainei Sfântului Botez, cel botezat renaște la o viață de sfințenie, putându-se împărtăși de toate celelalte Sfinte Taine ale Bisericii, și se face părtăș la moartea și Învierea lui Hristos, după cuvântul Sf. Apostol Pavel, care zice: „ne arătăm a fi morți pentru păcat și vii pentru Dumnezeu” (*Romani* 6, 3-11).

Slujba începe cu patru rugăciuni de exorcizare a celui ce urmează a fi candidat la Moartea și Învierea lui Hristos. Preotul, „față în față cu diavolul și cu moartea”, suflând de trei ori în semnul crucii asupra pruncului, cere ca Dumnezeu să îndepărteze și să spulbere de la prunc toată puterea și lucrarea vicleanului și necuratului duh, care se ascunde și se încuibează în inima lui (*Iov* 4, 9; *Isaia* 11, 4; 33, 11; 59, 19; *2 Tesaloniceni* 2, 8) și să-l îmbrace, prin apa Sfântului Botez, cu armele luminii (*Romani* 13, 12), făcându-l astfel mădular cinstit al Bisericii, fiu și moștenitor al Împărăției cerurilor. Desigur, înaintea acestei slujbe, pruncul trebuie să fi primit numele de botez, care va fi trecut în „Cartea vieții” după primirea Tainei, respectiv, să fi fost îmbisericit la 40 de zile, după modelul practicii din Legea Veche.

Înnoirea pruncului prin apa Tainei Sfântului Botez este anticipată de un ritual care cuprinde întreita lepădare a pruncului de satan (*Coloseni* 1, 13), prin intermediul nașului, lepădarea făcându-se cu fața spre Apus, fiind pecetluită prin suflarea, scuiparea și izgonirea lui. Aceasta este urmată de întreita mărturisire a angajării

celui ce se botează în viața Bisericii, prin rostirea de trei ori a *Simbolului de credință* (*Crezul*) de către naș – unirea pruncului cu Hristos făcându-se cu fața spre Răsărit –, precum și prin rostirea unei rugăciuni de către preot, în care se cere Domnului Dumnezeu ca să-l dezbrace pe acel prunc de omul cel vechi și să-l învrednicească de baia Sfântului Botez, numită în Noul Testament „baia nașterii celei de a doua” (*Tit 3, 5*), umplându-l astfel de puterea Sfântului Duh, spre unirea lui cu Hristos.

După binecuvântarea solemnă în numele Preasfintei Treimi, în timpul ecteniei mari, când diaconul îi cere lui Dumnezeu să se sfințească apa prin „lucrarea cea curățitoare a Sfintei Treimi”, cel care oficiază Botezul – arhiereul sau preotul – se roagă ca „Dumnezeu să-i trimită putere de sus” pentru a-l ajuta în lucrarea de încreștinare a pruncului, lucrare în care Însuși Hristos ia chip și prin care pruncul este zidit duhovnicește pe temelia învățăturilor apostolilor și a prorocilor, pentru ca, și prin el, să se preamărească Persoanele Preasfintei Treimi în numele Căroră va fi botezat.

După încheierea acestei rugăciuni, preotul, copleșit de frumusețea și măreția operei lui Dumnezeu, sintetizată în acel prunc care așteaptă cu înfrigurare curățarea oricărei urme a păcatului strămoșesc, scoate un strigăt de psalm, zicând: „Mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale și niciun cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale”. După aceasta, preotul rostește întreita invocare a Duhului Sfânt – o epicleză care se practică încă din secolul al IV-lea – întru sfințirea apei, zicând: „Tu Însuși dar, Iubitorule de oameni, Împărate, vino și acum, cu pogorârea Sfântului Duh, și sfințește și apa aceasta”, cerându-I, totodată, lui Dumnezeu, ca, prin semnul și cu puterea Sfintei Cruci, prezentă în lucrarea de sfințire a apei, „să se zdrobească toate puterile cele potrivnice” și, astfel, apa sfințită să fie transformată în „izvor de nestricăciune, dar de sfințenie, dezlegare de păcate, vindecare de boli, pieire diavolilor, plină de putere îngerească”; într-un cuvânt, apa sfințită să fie „spre curățarea trupului și a sufletului” celui care se botează. De remarcat că, în procesul de sfințire a omului prin Sfintele Taine, sunt folosite și unele forme

de materie care au legătură cu omul: se botează cu apă, se miruiește cu Sfântul și Marele Mir și se împărtășește cu Trupul și Sângele lui Hristos sub forma pâinii și a vinului.

În partea a doua a slujbei, preotul – după o întreită vărsare în apa din cristelnița baptismală a untdelemnului sfințit cu puterea, cu lucrarea și cu pogorârea Duhului Sfânt, pentru ca satana să nu aibă niciodată putere asupra pruncului (practica aparține secolelor al IV-lea – al V-lea) – proclamă solemn autoritatea lui Dumnezeu în procesul de luminare și sfințire a omului, zicând: „Binecuvântat este Dumnezeu, Cel Ce luminează și sfințește pe tot omul ce vine în lume, acum și pururea și în veci vecilor. Amin”.

După această rugăciune doxologică se face ungerea pruncului cu untdelemn sfințit la piept – spre tămăduirea sufletului; pe spate – spre tămăduirea trupului; la urechi – spre ascultarea credinței; la mâini – ca o recunoaștere adusă milostivirii lui Dumnezeu, ale Căruia mâini l-au făcut și l-au zidit, precum și la picioare – ca o statornicire a celui ce urmează să fie botezat de a umbla pe cărările cele

bineplăcute Domnului, „pe cărările mântuirii”. Desigur, ungerea aceasta, numită „ungere de nesticăciune, armă dreptății, înnoire sufletului și trupului, izgonire a toată lucrarea diavolească”, toate roade ale Botezului, amintește de ungerea cu care erau însemnați arhieriei, împărații, atleții și prorocii din Legea Veche, precum și de ungerea Domnului Iisus Hristos, ungere la care ne-a făcut părtași și pe noi, prin Moartea și Învierea Sa.

În partea a treia a slujbei are loc taina în sine, care constă din întreta afundare a pruncului în apa sfințită în numele Preasfintei Treimi. Aici precizăm faptul că, prin afundare, cel botezat participă efectiv la Moartea, Îngroparea și Învierea lui Iisus Hristos (*Romani* 6, 3 și 4-5), zicând la întâia afundare: „Botează-se robul/roaba lui Dumnezeu (N) în numele Tatălui. Amin”; la a doua afundare: „și al Fiului. Amin”; la a treia afundare: „și al Sfântului Duh. Amin”; „acum și pururea și în vecii vecilor. Amin”.

„Aminul” cu care întreaga Biserică pecetluiește fiecare dintre cele trei afundări – în primele 13 secole, Taina Sfântului Botez se săvârșea în cadrul Sfintei Liturghii